

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ПЕРМЯКОВА Ольга Григорівна

УДК 371.26.(44)"19"

**МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ
У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ФРАНЦІЇ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор

ВИХРУЩ Анатолій Володимирович,

Тернопільський національний

економічний університет,

завідувач кафедри психологічних

і педагогічних дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

ЗАВГОРОДНЯ Тетяна Костянтинівна,

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника,

завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент,

старший науковий співробітник

ЛОКШИНА Олена Ігорівна,

Інститут педагогіки АПН України,

завідувач лабораторії порівняльної педагогіки.

Захист відбудеться 9 квітня 2010 р. о 10.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 9 березня 2010 року.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Чайка В. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах євроінтеграційних процесів першочерговим завданням шкільної освіти для більшості країн є створення сучасних діагностично-контролюючих засобів оцінювання і впровадження єдиних принципів і критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів для визначення якості освіти в країнах європейського співтовариства.

Орієнтація української освіти на європейські педагогічні стандарти посилюється в період входження України в європейську освітню систему. Тому особливою актуальністю набуває питання вивчення та використання позитивного досвіду оцінювання в зарубіжних країнах, зокрема Франції. Це пояснюється тим, що освітня система Франції багата на історичні освітні традиції, що обумовлювало її провідну роль в Європі впродовж декількох останніх століть; середня школа Франції завжди вважалася “світовою дослідною ділянкою”, де накопичено значний досвід диференціації, індивідуалізації навчання, надання допомоги учням, де постійно перевіряються сучасні освітні інновації; функціонує система моніторингу на основі інформаційних технологій та інформативних ресурсів.

Загальні питання освітнього моніторингу досліджували вітчизняні і зарубіжні науковці: В. Безпалько, В. Головінова, Г. Єгоров, Г. Єльнікова, Т. Завгородня, Л. Чернікова, Т. Бенькович, А. Дахін, В. Кальней, А. Майоров, Д. Матрос, В. Мокшеєв, С. Шишов, Т. Невілл Послтвейт. У контексті досліджуваної проблеми суттєве значення мають праці, які присвячені питанням діагностування навчальних досягнень учнів у різних європейських освітніх системах (О. Локшина, І. Іванюк, Т. Лукіна, Г. Бутенко, О. Ляшенко, І. Шимків); реформування і організації навчального процесу у загальноосвітніх закладах Франції (Б. Вульфсон, А. Джуринський, А. Максименко, Л. Зязюн, В. Папіжук, О. Нагорна, В. Шевченко, В. Литвиненко, Н. Прозорова). Теоретичні розробки і численні фундаментальні дослідження проблеми контролю та оцінювання успішності учнів належать відомим французьким дидактам: Ф. Перрену, Ж. Мейєру, К. Тело, Ж.-М. Барб’є, Ж. Вогле, Ж. Ландшеру, Ж.-К. Еміну, Ж. Левассер та ін.

Пріоритетними питаннями освітньої політики в розвинутих країнах в другій половині ХХ століття стають якість освіти, ефективне управління навчальним процесом на засадах особистісного підходу, розвиток компаративістики. Проте, незважаючи на певні здобутки у вивченні питання оцінювання навчальних досягнень учнів в Європі, проблема моніторингу якості навчання в загальноосвітніх закладах Франції і моніторингових досліджень якості освіти в європейських країнах другої половини ХХ століття вивчена недостатньо та не має належного висвітлення у вітчизняній педагогічній науці. Залишаються мало дослідженими теоретичні і практичні підходи до моніторингу якості навчання у школах Франції у контексті європейських традицій та інновацій.

Необхідність розробки системи освітнього моніторингу в нашій країні, усвідомлення важливості вивчення теоретичних і практичних надбань зарубіжних науковців та педагогів щодо здійснення моніторингу в освітніх системах, зокрема у Франції, важливість об'єктивної оцінки зарубіжного досвіду та його можливої рецепції Україною, відсутність відповідних науково-теоретичних розробок у вітчизняній педагогічній науці щодо цього процесу у загальноосвітніх закладах Франції зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **“Моніторинг якості навчання в загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації є складовою комплексної програми науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка “Теоретично-методичні засади освітніх технологій та їх впровадження у навчальні заклади різного рівня акредитації” (0107U002394). Тему дослідження затверджено вченою радою університету (протокол №7 від 26.02.2008р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології АПН України (протокол №3 від 28.04.2009 р.).

Мета дослідження – на основі аналізу теорії і практики контролю знань учнів виокремити основні тенденції становлення та розвитку моніторингу якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття.

Відповідно до мети дослідження було визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати історичний досвід становлення системи контролю та оцінювання знань учнів у Франції для виокремлення основних тенденцій розвитку та конкретизації його функцій.
2. Охарактеризувати форми і методи моніторингу якості навчання, систематизувати умови його здійснення у загальноосвітніх закладах Франції.
3. Визначити особливості моніторингу якості навчання у Франції та з'ясувати його сутність у контексті міжнародних порівняльних досліджень.
4. Виявити можливості реалізації прогресивних ідей французького досвіду моніторингу якості навчання другої половини ХХ століття в освітню систему України.

Об'єкт дослідження – теорія і практика моніторингу якості навчання в процесі його історичного розвитку.

Предмет дослідження – становлення і розвиток моніторингу якості навчання в загальноосвітніх закладах Франції та його організація в другій половині ХХ століття.

Хронологічні межі дослідження охоплюють другу половину ХХ століття. Вибір даного періоду обумовлений наявністю у цей час реформаторських трансформувальних в середній освіті Франції. Нижня межа – початок суттєвих реформувань у шкільній освіті Франції: 1959 рік – реформа про розбудову єдиної французької загальноосвітньої школи, відхід від принципу елітаризму у наданні освітніх послуг; 1968 р. – суттєві зміни в системі оцінювання, відмова від будь-яких іспитів після закінчення

курсу навчання, натомість запровадження постійного контролю (“*contrôle continu*”). Верхня межа обґрунтовується запровадженням моніторингових досліджень з визначення рівня якості навчання як на державному (1989 р.), так і на міжнародному рівні, зокрема прийняття Францією участі у програмах з визначення рівня якості знань учнів TIMSS (1995 р.), PISA (2000 р.).

Теоретичну основу дослідження становлять: положення теорії порівняльної педагогіки (А. Василюк, Б. Вульфсон, А. Джуринський, В. Кравець, З. Малькова, А. Сбруєва, Н. Яковець та ін.); педагогічної діагностики (А. Біне, К. Інгенкамп, І. Підласий, та ін.); дослідження з проблем якості освіти та освітнього моніторингу (Г. Єльнікова, В. Кальней, К. Корсак, А. Майоров, Д. Матрос, Є. Соф’янц, С. Шишов, Т. Невілл Послтвейт, Д. Уілмс); оцінювання в міжнародній системі освіти (О. Локшина, Т. Лукіна, Л. Одерій, та ін.); психолого-педагогічні концепції становлення та розвитку контролю за якістю знань (І. Лернер, В. Полонський, М. Барлов, Ж.-К. Емін, Ж.-М. Де Кетеле, Ж. Мейєр, К. Тело, та ін.); теоретичні засади оцінювання знань учнів (Ж.-М. Барбьє, Б. Блум, Ж. Вогле, Ж. Ландшере, Ж. Левассер, Ж. Мейєр, Ф. Перрену, М. Скрівен.); концепції розвитку освітніх систем і технологій (В. Безпалько, В. Головінова, Т. Завгородня, Л. Зязюн, І. Родигіна, Л. Романишина, А. Сологуб, В. Чайка, та ін.); психолого-педагогічні закономірності, принципи, функції управління освітніми системами з позицій якості (В. Полонський, М. Поташнік, Є. Соф’янц, Г. Терещук, Л. Чернікова, та ін.).

Для розв’язання завдань було використано комплекс **методів** науково-педагогічного дослідження: *хронологічний*, який дав змогу розглянути теорію і практику оцінювання успішності учнів в часовій послідовності; *прогностичний*, що сприяв осмисленню досвіду Франції задля творчого використання його перспективних ідей у загальноосвітніх закладах України; *теоретичний*: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація у процесі вивчення наукової та навчально-методичної, історичної літератури, нормативно-правових документів, преси та матеріалів, розміщених у мережі Інтернет, що забезпечило формулювання узагальнених висновків та оцінок ефективності моніторингу; *емпіричний*: спостереження, інтерв’ю, бесіди з вчителями, інспекторами академій й учнями Франції та їх батьками для вивчення досвіду моніторингу якості навчання та ставлення учнів, педагогів і громадськості до його організації.

Джерельну базу дослідження становлять матеріали бібліотечного відділу Міністерства національної освіти Франції (Академія м. Гренобль), відділу педагогічної документації колежу де Мейкейроль (м. Крюас, Франція), центру документації колежу м. Сюз ля Рус (Франція), муніципальної бібліотеки м. Баньоль сюр Сез (Франція), медіатек м. Валенс, м. Ньонс (Франція), центру документації ліцею де Вінсі, м. Пьєррлат (Франція), медіатеки французького культурного центру м. Києва; французького культурного центру Львівського національного університету імені Івана Франка; документи і матеріали фондів: Центральної наукової бібліотеки НАН України ім. В. Вернадського (м. Київ), бібліотеки Інституту педагогіки АПН України (м. Київ), Наукової

бібліотеки імені Василя Стефаника НАН України (м. Львів), бібліотек Львівського національного університету імені Івана Франка, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; збірники офіційних документів (закони, нормативні документи, рекомендації, статистичні відомості) центру Документації Міністерства національної освіти Франції. Використано також навчальні плани та програми загальноосвітніх закладів Франції; сучасну науково-педагогічну періодичну літературу Франції; монографії французьких педагогів у галузі досліджуваної проблеми; наукові доробки українських, російських та французьких учених з проблем зарубіжної школи і педагогіки та моніторингу якості освіти у Франції; аудіозаписи бесід з інспекторами академій Франції; матеріали зарубіжних періодичних видань у контексті порушеної проблеми.

Наукова новизна дослідження і теоретичне значення полягає в тому, що вперше:

- *узагальнено* досягнення французької педагогічної діагностики й отримано нові історико-педагогічні дані про її становлення і розвиток як окремої педагогічної науки – досимології; *виокремлено* основні тенденції становлення і розвитку моніторингу якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції (упровадження стандартизованого оцінювання на державному рівні та його вдосконалення на різних ступенях навчання; проведення першого діагностичного оцінювання в початковій школі – елементарний курс, СЕ 2 і в 6-му класі колежу, реформування системи оцінювання і запровадження постійно діючого моніторингу якості навчання на трьох рівнях – навчальний заклад, регіон, держава); *систематизовано* умови забезпечення моніторингу якості навчання (оцінювання знань у контексті директив нормативних документів, розробка і впровадження програм оцінювання на державному рівні, здійснення зовнішнього і внутрішнього оцінювання, поєднання різних видів контролю в навчальному процесі); *виокремлено* національні особливості проведення моніторингу якості навчання у школах Франції (діагностичне оцінювання, виведення середнього бала успішності, статистичний підхід у висвітленні інформації) та основні засади моніторингу, реалізація яких може бути доцільною в українській освітній системі.

У процесі дослідження *конкретизовано* функції контролю (інформаційна, оцінювальна, контрольна, прогностична, функція коригування), форми і методи (письмові: тестування, постійний контроль, класні перевірочні роботи типу “sur la table” і “devoirs surveillés”; усні: загальне судження, словесні описи, зауваження вчителя – “annotation” ; практичні: завдання для самостійної роботи, презентації, спостереження) проведення моніторингу якості навчання у середніх закладах освіти Франції другої половини ХХ століття; у науковий обіг *введено* невідомі документи, теоретичні положення, статистичні дані, пов’язані з проблемами оцінювання і моніторингових досліджень у французькій середній освіті для збагачення національної освітньої системи зарубіжним досвідом здійснення моніторингу якості навчання.

Практичне значення дослідження полягає у використанні основних положень дослідження під час розробки спецкурсу “Оцінювання знань учнів у загальноосвітніх закладах Франції” для

студентів педагогічних спеціальностей та обґрунтуванні рекомендацій щодо можливостей використання французького досвіду організації та проведення моніторингу якості навчання учнів в Україні. Матеріали дисертації можна використовувати у процесі вивчення теорії та практики міжнародних моніторингових досліджень; у подальшому вивченні освітніх систем країн Західної Європи; застосовувати під час розробки курсу лекцій з історії педагогіки та порівняльної педагогіки, при проведенні семінарських занять, у підготовці курсових та дипломних робіт у вищих навчальних закладах, а також у системі післядипломної освіти фахівців.

Вірогідність та аргументованість одержаних наукових результатів забезпечено цілісним підходом до розгляду проблеми дослідження, методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних позицій з вивчення зарубіжного досвіду, застосуванням комплексу методів наукового пізнання, що відповідні меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження, опорою на провідні ідеї зарубіжних та вітчизняних дослідників, використанням статистичних даних, нормативних документів, архівної документації навчальних закладів середньої освіти, різноаспектним аналізом та апробацією отриманих результатів.

Результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 527-33/03 від 12. 05. 2009 р.), Тернопільського експериментального інституту педагогічної освіти (довідка № 44 від 29 серпня 2008 р.), Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (довідка №14-38/2537 від 23 жовтня 2009 р.), Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського міського педагогічного університету імені Б. Д. Грінченка (довідка № 215 від 09. 12. 2009 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/16 від 11 січня 2010 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження висвітлено та обговорено на *міжнародних*: – “Науковий потенціал світу 2004” (Дніпропетровськ, 2004р.), “Освіта як фактор забезпечення стабільності сучасного суспільства” (Тернопіль, 2004р.), “Підготовка соціальних педагогів у вищій школі до здійснення соціального супроводу кризових категорій населення” (Чернівці, 2004р.); *всеукраїнських*: “Проблеми сучасної педагогічної освіти” (Ялта, 2005р.), “Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону” (Ялта, 2006р.), “Освіта, розвиток і самореалізація молоді в умовах гуманізації суспільства” (Рівне, 2007р.), – наукових і науково-практичних конференціях, засіданнях кафедри педагогіки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Публікації. Основні положення й результати відображено в 13 одноосібних публікаціях, з них 11 – у наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків і списку використаних джерел (365 найменувань, з яких 197 французькою мовою). Загальний обсяг дисертації 327 сторінки, з них – 187 основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; відображено його теоретичну основу; розкрито наукову новизну і практичне значення дослідження; охарактеризовано джерельну базу; подано відомості про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі – **“Історико-теоретичні підходи до проблеми моніторингу якості навчання у Франції”** – визначено концептуальні основи моніторингу якості навчання, функції, види та сутність моніторингу; викладено результати вивчення наукових джерел про становлення процесу оцінювання знань учнів у Франції; проаналізовано теоретичні концепції французьких науковців щодо оцінювання знань учнів у контексті досимологічних досліджень.

Аналіз наукових джерел (О. Локшина, Т. Невілл Послтвейт) засвідчив, що інтерес до моніторингу, як явища педагогічного процесу, вперше виник у 30-ті роки ХХ століття. У кінці 90-х років минулого століття у вітчизняній та зарубіжній педагогіці з'являються суттєві дослідження з проблеми моніторингу. Науковці (В. Антипова, С. Бабінець, Г. Єльнікова, О. Локшина, О. Ляшенко та ін.) розглядають моніторинг в освіті як комплекс заходів, що здійснюється за допомогою спеціального інструментарію і спрямований на формування оцінки ефективності діяльності освітньої системи.

Результати вивчення праць зарубіжних і вітчизняних учених (В. Антипова, Г. Беспалько, Г. Єльнікова, В. Кальней, К. Корсак, В. Лаптев, О. Локшина, О. Ляшенко, А. Майоров, Г. Муратова, Г. Родигіна, В. Сушанко, С. Шишов, П. Готьє, Ж. Левассер, Ж.-К. Емін, К. Тело, Т. Невілл Послтвейт, Дж. Уілмс, та ін.) дали змогу конкретизувати поняття моніторингу якості освіти, як системи безперервного тривалого спостереження, збирання, обробки, аналізу, аналітичної оцінки, розповсюдження інформації про функціонування освітньої системи чи її окремих елементів, що забезпечує безперервне відстеження за її станом і розвитком, прогнозування, виявлення відхилень від освітніх стандартів і прийняття адекватних ситуації рішень для корегування, підвищення рівня якості освіти; визначити основні його види: освітній моніторинг та педагогічний моніторинг, а також виявити відмінності між ними.

У ході дослідження встановлено, що слово “моніторинг” (англіцизм) у французькій мові є запозиченим і у педагогічній науці Франції до початку ХХІ століття майже не використовувалося. Це поняття у французькій педагогіці ототожнюється з “оцінюванням” (évaluation) та “тривалим контролем” (contrôle continu).

Проведене дослідження дало змогу виокремити основні тенденції історичного розвитку проблеми оцінювання знань учнів у Франції, а саме:

- виникнення перших спроб педагогічного оцінювання успішності учнів у формі іспитів (початок ХІХ ст.); розвиток педагогічних поглядів на сутність оцінної діяльності, яка виконувала

переважно виховні функції: нагородити або покарати учнів, визначити його ранг; інформувати керівництво школи, батьків про результати навчання кожного окремого учня;

- оформлення результатів педагогічного оцінювання, використовуючи класний журнал (1850 р.), як “знаряддя ідеологічного нагляду за вчителями”, у вигляді “шкільного бюлетеня” та свідоцтва про закінчення початкової школи (1866 р.);

- запровадження перевірки і оцінювання триместрових контрольних робіт (1890 р.), які були основним засобом у визначенні рівня знань учнів з використанням оцінки, яка виставлялася у балах (0 – 20);

- визначення результату успішності учня як суми оцінок за виконання письмових завдань та усних відповідей з кожної дисципліни (з 1936 р.);

- використання різних шкал оцінювання: у початковій школі – 10-ти бальна шкала; у коледжі (середня школа) – 20-ти бальна шкала, одночасно з якою вчителі широко застосовують “доповнення” та “роз’яснення” до оцінок у формі зауважень, побажань, уточнень; у французькому ліцеї результати навчання визначають за 20-ти бальною шкалою (від 0 до 20), для кожного предмета встановлено певний вагомий коефіцієнт;

- виведення середнього балу успішності класу під час виставлення оцінки.

Результати вивчення спеціальної педагогічної літератури дали можливість з’ясувати, що у Франції існує окрема галузь педагогічної науки – досимологія (“docimologie”) – наука про контроль знань, оцінку, оцінювання успішності учнів. Аналіз французької наукової літератури з досимології (Ж.П. Каверні, Ж. Нуазе, Г. П’єрон, Р. Розенталь, К. Тело, Л. Якобсон) дав змогу визначити, що основною вимогою під час оцінювання є дотримання лише статистичних підрахунків, які є точними і вказують на абсолютну відповідність реальному стану успішності. Наука досимологія також досліджує та виокремлює фактори впливу на оцінку: “гало ефект” (виявлення початкового судження про роботу учня) та “ефект Пігмаліона” (що очікує вчитель), “ефект наслідку” (пов’язаний із соціальними характеристиками дітей, яких ці колежі приймають на навчання); оцінювання в контексті гендерних відмінностей та крізь призму загальної успішності класу.

У другому розділі – **“Загальна характеристика організації моніторингу якості навчання у Франції (друга половина ХХ століття)”** – розглянуто питання контролю як складової моніторингу та його роль в процесі набуття знань; з’ясовано його відмінність від моніторингу; охарактеризовано форми і методи проведення оцінювання знань учнів у школах Франції; досліджено особливості проведення моніторингу якості навчання у французьких закладах середньої освіти; висвітлено провідні тенденції розвитку моніторингових досліджень на національному рівні відповідно до державної освітньої політики Франції.

У контексті розвитку сучасної теорії навчання контроль є складовою моніторингу якості

навчання і важливим фактором організації навчальної діяльності учнів. Серед найважливіших функцій контролю виокремлено функції діагностування та прогнозування.

На основі аналізу офіційних документів Міністерства освіти Франції з'ясовано, що моніторингові дослідження якості навчання і успішності учнів розпочато у другій половині ХХ століття, впровадження яких відбувалося поетапно, а саме: 1979 рік – уперше в країні на державному рівні було проведено стандартизоване оцінювання знань учнів; 1979-1987 роки – вдосконалення стандартизованого оцінювання; 1989 рік – Міністерство освіти країни впровадило національне оцінювання (“évaluation de masse”) на визначених ступенях шкільного навчання, зокрема на початку другого елементарного курсу, СЕ 2 (початкова школа) і в 6-му класі (колеж); протягом трьох останніх десятиліть практика оцінювання знань в освітній системі Франції суттєво змінювалась, з'явилися нові форми оцінювання (тестування); впровадження і проведення моніторингу успішності учнів на основі стандартизованого оцінювання знань учнів на трьох рівнях – навчального закладу, регіону та державному. Моніторинг якості навчання здійснюється у всіх навчальних закладах країни у формі національного зовнішнього і внутрішнього оцінювання.

Зовнішній моніторинг здійснюється на основі централізованих контролюючих заходів, до яких належать: підсумкове (сертифікаційне, атестаційне – під час переведення з класу в клас, професійної орієнтації та визначенні кваліфікаційного рівня) оцінювання, яке проводиться на основі стандартизованих тестів або за допомогою іспитів; системний контроль окремих шкіл або учнів, визначених категорій, що здійснюється Головними Інспекціями Академій на основі спеціально розроблених контрольних завдань з метою дослідження рівня успішності.

Внутрішній моніторинг (оцінювання) ґрунтується на децентралізованих контролюючих заходах. У Франції розвинута децентралізована система управління освітою. Навчальні заклади департаментів мають право індивідуально визначати напрям своєї діяльності, розробляти та затверджувати програму педагогічної діяльності на навчальний рік, урахувавши рівень знань та рівень зрілості тих учнів, яких вони приймають на навчання. При цьому дотримуються національних освітніх програм оцінювання. Внутрішній моніторинг здійснюється на основі постійного контролю, яким передбачено виставляти оцінки за виконання письмових контрольних завдань, усних відповідей тощо. Для проведення моніторингу розроблені засоби, за допомогою яких передбачено спостерігати та висвітлювати рівень якості знань учнів кожного окремого навчального закладу як на рівні департаменту, так і на державному рівні.

Позитивними аспектами розвитку і становлення системи оцінювання у Франції є: підвищення об'єктивності оцінки навчальних досягнень учнів; розробка єдиних вимог, програм, завдань державного оцінювання; організація широких дискусій із кожного нововведення. Унаслідок проведеного дослідження виокремлено особливості національного оцінювання: діагностичне оцінювання проводиться на початку навчального року, що дає можливість вчителям

визначити з перших тижнів навчання рівень підготовленості кожного учня до навчання у відповідному класі, виявити труднощі, що виникають в учнів під час виконання запропонованих завдань, проаналізувати ситуації, урахувуючи контингент учнів, з якими вони будуть працювати, накреслити шляхи подальшої навчальної діяльності. Відповідно до положення “Про проведення діагностичного оцінювання серед учнів і вимірювання учнівської компетентності” діагностичне оцінювання не повинно бути спрямованим на класифікацію учнів; обов’язковим є статистичний підхід у висвітленні інформації про результати успішності школярів.

Результати національного оцінювання є офіційним документом, що розповсюджується для широкого загалу і є обов’язковим для ознайомлення педагогічними колективами. Згідно з нормативними документами про діагностичне оцінювання в країні, усі школи повинні звітувати щорічно перед батьками про навчальні успіхи їх дітей. Важлива роль у французьких школах належить диференційованому навчанню, а також реалізації індивідуального підходу у роботі зі школярами. Але освітня політика Франції другої половини ХХ століття мала і негативні риси: великий відсоток учнів, які залишалися на повторний курс навчання, наявність “ефекту впливу” (соціальні та навчальні характеристики учнів, ідентифікація навчального закладу) на успішність учнів, збереження привілеїв щодо подальшої освіти (лише ліцейна освіта давала право на отримання атестата зрілості і навчання у вищих навчальних закладах).

За результатами дослідження встановлено, що важливим аспектом в проведенні моніторингу якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції є питання технології моніторингу (методи, засоби, прийоми контролю засвоєння навчального матеріалу). Вивчення досвіду Франції з проведення моніторингу в країні, ознайомлення з практикою впровадження моніторингу дає змогу стверджувати, що найбільш ефективним засобом контролю є використання тестів.

Вивчення низки нормативних документів Міністерства освіти Франції допомогло встановити, що до основних тенденцій розвитку освіти в досліджуваній період належать: створення нормативно-законодавчої бази для здійснення періодичного контролю знань учнів згідно з єдиними вимогами (встановленими стандартами); спрямування роботи педагогічних колективів на індивідуалізацію і особистісно орієнтований підхід до навчання; диференціація та індивідуалізація навчання; створення системи персональної допомоги учням (PPAP) та (ARTE), мереж шкільної успішності (RASED); запровадження зон пріоритетного навчання (ZEP) та обов’язкової безперервної освіти; запровадження на всіх ступенях освіти моніторингу якості навчання на локальному, регіональному та державному рівнях для забезпечення якісної освіти в країні.

На підставі нормативних документів (“Про розвиток французького колежу і освіти в майбутньому”, 1985 р.; “Закон про Освіту”, 1989 р.; “Моніторинг французької освітньої системи: позитивні і слабкі моменти”, 2001 р., “Bulletin №30 du 26 juillet 2001”) виокремлено основні положення щодо проведення оцінювання знань учнів: посилення уваги до питання об’єктивного

оцінювання результатів роботи системи освіти загалом, а також результатів роботи кожної окремої школи, кожного навчального закладу; використання засобів, які сприяють стимулюванню роботи школи в цьому напрямі; висвітлення інформації за результатами проведеного оцінювання для покращення отриманих результатів методом “ефект зворотного відображення”; розвиток засобів оцінювання.

У третьому розділі – **“Моніторинг якості навчання у Франції та європейських країнах у контексті міжнародних порівняльних досліджень”** – охарактеризовано освітню політику європейських країн щодо вирівнювання стартових можливостей учнів та подолання неуспішності в навчанні; узагальнено результати порівняльних досліджень рівня якості знань учнів в країнах Європи і Франції в другій половині ХХ століття; окреслено можливості творчої реалізації ідей позитивного досвіду організації моніторингу якості навчання у Франції в освітній системі України.

Дослідження проблеми навчальної успішності учнів, які було проведено в країнах Заходу в 60-х рр. ХХ століття, свідчать про особливу увагу до талановитих дітей. Результати досліджень стали підставою для створення закладів освіти для обдарованих учнів (“школи вундеркіндів”), для розкриття потенціалу цих школярів. Кількість таких шкіл постійно зростала, і лише у Франції, наприклад, з 1968 до 1979 р., контингент учнів таких навчальних закладів збільшився в 16 разів.

Проте, незважаючи на відкриття шкіл для обдарованих дітей і проведення диференційованого навчання, в освітніх системах західноєвропейських країн упродовж 60–80-х рр. ХХ ст. спостерігалась девальвація знань учнів. Так, у Франції кожний третій школяр зазнавав невдач під час складання іспитів. Одночасно дослідники (А.-М. Барді, М. Бузае, Ж. Вогле, Б. Вульфсон, А. Джуринський, Р.-Ф. Готьє, М. Леблан, К. Саж, А. Ушот) зазначають, що відсоток учнів, які успішно склали іспити на ступінь бакалавра, значно збільшився. Цей феномен насамперед пов’язаний не з зростанням рівня успішності учнів, а лише з тим, що країну охопила “хвиля відсотків”. Аналіз спеціальної літератури свідчить, що у Франції наприкінці ХХ століття, кількість учнів, які залишалися на повторний курс навчання становив 50%, а серед учнів початкових класів і ліцеїстів – 60%. Для підвищення рівня успішності учнів у країнах Західної Європи було впроваджено додаткові педагогічні заходи, зокрема компенсаційне навчання, завданням якого було подолання неуспішності в школі. Прикладом такого навчання є програми “Пріоритетних зон” у Франції. Уряд держави спрямовував усі зусилля на подолання такого явища, як відставання школярів, і поставив перед освітянами завдання: упродовж 1989-1990 рр зменшити з 50% до 20% кількість невстигаючих учнів в країні; здійснювати диференційний підхід в навчанні для підвищення рівня успішності школярів. У цей період в країнах Європи диференціація у шкільній освіті проявлялась у різних формах. Наприклад, у Німеччині поширеними були школи, в яких процес навчання було організовано за різними напрямками академічної, технологічної, господарської діяльності. Навчання в цих закладах було поєднано з виробництвом. У Великій

Британії диференційний підхід в навчанні надавав можливість вибирати навчальні предмети. У Франції прикладом диференційованого навчання стали трирічний французький загальноосвітній і технологічний ліцей.

Найбільш поширеною письмовою формою контролю знань учнів в країнах Європи у другій половині ХХ століття було тестування. Це практично основний метод діагностики рівня знань учнів. Тести були у шкільній освіті формою контролю результатів навчання майже з усіх тем навчальних курсів. Учені-дослідники в галузі оцінювання знань учнів дотримуються спільної думки про доцільність широкого застосування об'єктивних методів контролю (стандартизовані тести) як у системі внутрішнього, так і зовнішнього контролю.

У більшості європейських країн (Австрія, Велика Британія, Ірландія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Франція та ін.) стандартизоване тестування використовується для проведення моніторингу якості навчання. У дослідженні з'ясовано, що для цих держав властиві різноманітні форми моніторингу якості навчання: на національному рівні – зовнішній та внутрішній; на міжнародному рівні – міжнародні порівняльні дослідження.

Прикладом моніторингу на міжнародному рівні є впровадження в дію міжнародних програм (TIMSS, PISA, PIRLS, CIVIC, LINGVA тощо), які проводяться за сприяння Міжнародної асоціації з оцінки навчальних досягнень (IEA) та Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОСДЕ). Метою міжнародних досліджень є не діагностика рівня володіння основними дисциплінами, а визначення загальної компетентності учнів, рівня підготовки молодого покоління до повноцінного функціонування в суспільстві, “дорослого” життя”. Інноваційною тенденцією у світовій моніторинговій сфері є наголошення на результатах освітньої системи. На думку вчених [К. Пер, І. Робен, Т. Роше], ефективність функціонування системи освіти кожної країни можна визначити лише за результатами, що вона продукує (досягнення учнів з найголовніших дисциплін, кількість учнів, які склали випускні іспити, відсоток учнів, які залишилися на повторний курс навчання, професійна підготовка та ін.).

Вивчення питання міжнародних моніторингових досліджень дає змогу констатувати, що Франція надає великого значення не лише моніторингу якості навчання на національному рівні, але приділяє значну увагу міжнародним моніторинговим проектам (TIMSS, PISA, PIRLS, LINGUA, ERASMUS, PETRA та ін.). До найважливіших міжнародних досліджень з оцінювання якості середньої освіти, у яких Франція брала участь в останнє десятиріччя минулого століття, належать TIMSS (Третє міжнародне дослідження оцінки якості математичної та природничо-наукової освіти) та Міжнародна програма оцінки знань та вмінь учнів PISA за напрямками: “грамотність читання”, “математична грамотність”, “природничо-наукова грамотність”. За даними OECD встановлено, що відповідно до результатів міжнародного порівняльного дослідження PISA Франція показала середні результати якості рівня знань учнів і за отриманими балами займає середнє положення в

таблиці серед країн-учасниць цього проекту. Результати міжнародного порівняльного дослідження PISA довели необхідність корекції навчальних планів як в початковій школі, так і в колежах.

У розділі розглянуто питання можливостей реалізації елементів позитивного досвіду проведення моніторингу якості навчання в загальноосвітніх закладах Франції в освітню систему України.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів наукового дослідження історико-педагогічної літератури, нормативних документів Міністерства освіти Франції, сучасних українських та зарубіжних видань, в яких висвітлено теоретичні та практичні аспекти здійснення моніторингових досліджень в освітній галузі, дало змогу зробити такі висновки:

1. Система оцінювання знань учнів у Франції має свою тривалу історію і в її розвитку і становленні можна виокремити основні тенденції і періоди: виникнення перших спроб педагогічного оцінювання успішності учнів у формі іспитів (часи правління Наполеона I), розвиток оцінної системи (початок XIX ст.); розвиток педагогічних поглядів на сутність оцінної діяльності; оформлення результатів педагогічного оцінювання з використанням класного журналу (1850 р.) та у формі свідоцтва про закінчення початкової школи; перші реформування в оцінній системі (друга половина XIX ст.), поява контрольних робіт як основного засобу у визначенні рівня знань учнів і запровадження оцінок, які виставлялись у балах (кінець XIX ст.); покращення традиційно існуючої системи оцінювання знань учнів (з 30-х років XX ст.); реформування системи традиційного оцінювання (друга половина XX ст., 60-ті роки); впровадження особових шкільних досьє (70-ті роки XX ст.); зміни під час виставлення триместрових оцінок (90-ті роки).

2. Проведений аналіз педагогічної та наукової літератури, досліджень в галузі оцінювання знань учнів у загальноосвітніх закладах Франції дає підстави стверджувати, що у французькій педагогічній науці термін “моніторинг” ототожнюється з поняттями “оцінювання” та “тривалий контроль”. Моніторинг відрізняється від контролю тим, що його результати не оцінюються відносно встановлених норм, а визначаються статистичні показники, а також розбіжності з поставленими завданнями.

Моніторинг завдяки універсальним функціям контролю дає змогу виявити рівні знань учнів: від засвоєння базових знань до ступеня розвитку творчих здібностей школярів; забезпечує зворотній зв'язок у навчальному процесі; є засобом отримання достовірної інформації про стан і якість освітньої системи в цілому, а також є дієвим засобом підвищення якості навчання. Моніторинг у навчальному процесі є діагностичною і контролюючою системою, метою якої є вивчення результативності здійснюваного процесу навчання та виховання на основі зафіксованих змін у розвитку учнів.

3. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що якість освіти і навчання визначається за допомогою моніторингу, складовими якого є контроль і діагностика. Застосування педагогічного діагностування при визначенні рівня знань учнів, яке здійснюється на основі контролю, є одним із засобів забезпечення ефективного навчання, підвищення якості освітнього процесу, а це дає підстави розглядати контроль як передумову моніторингу якості навчання. Освітньому моніторингу притаманні функції контролю (діагностична, контрольна, освітня, виховна, розвивальна, управлінська, оцінювальна, прогностична, стимулююча, мотивуюча і т. д.). Якщо під час контролю домінує функція управління, то в цьому разі можна характеризувати його як моніторинг навчального процесу і його результатів.

4. Виокремлено основні тенденції становлення і розвитку моніторингу якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції: упровадження стандартизованого оцінювання на державному рівні; удосконалення стандартизованого оцінювання на різних ступенях навчання; проведення на національному рівні першого діагностичного оцінювання в початковій школі – елементарний курс, CE 2 і в 6-му класі коледжу; реформування системи оцінювання і запровадження постійно діючого моніторингу якості навчання на трьох рівнях – навчального закладу, регіону і державному.

5. Унаслідок дослідження виокремлено такі сутнісні характеристики моніторингу якості навчання у Франції, що ґрунтуються на національному оцінюванні: перевірка рівня володіння учнями знань, набуття компетентностей, визначених навчальними програмами; діагностування навчальних досягнень на ключових етапах навчання (CE 2 – початкова школа, CM 2 – останній рік навчання в початковій школі, під час поступлення у 6-й клас – коледж, по закінченню ліцею – Terminale, національний іспит на отримання свідоцтва про загальну середню освіту – baccalauréat, BAC); визначення Департаментом освіти дати та часу проведення тестування, які є однаковими для всієї країни; національне зовнішнє оцінювання доповнює внутрішнє оцінювання успішності учнів, яке проводиться на рівні школи. Завдяки постійному контролю (evaluation continue) можна прослідкувати динаміку розвитку кожного учня відносно встановлених критеріїв.

З'ясовано, що у французькій школі, крім бальної оцінки, розповсюджені і якісні оцінки, які використовують у схвальних або критичних зауваженнях вчителя в усній або письмовій формі, і які обов'язково, як і бали, записують в досьє учня. Таким чином, словесні характеристики, за допомогою яких розкривають здібності і прояви навичок кожної дитини, є невід'ємним засобом оцінювання у французькій школі і відіграють також важливу роль у процесі визначення результатів роботи, успіхів учня.

Розкрито позитивну роль системи учнівської допомоги, що забезпечує можливість вносити корективи в процес засвоєння знань, долати прогалини в навчанні і підвищувати рівень загальної компетентності учнів, спрямовувати їх навчання відповідно до вимог програм.

6. У дослідженні систематизовано умови забезпечення моніторингу якості навчання

(оцінювання знань у контексті директив нормативних документів, розробка і впровадження програм оцінювання на державному рівні, здійснення зовнішнього і внутрішнього оцінювання, поєднання різних видів контролю в навчальному процесі). Моніторинг здійснюється регулярно, систематично, послідовно, за допомогою чітко розроблених критеріїв, показників і засобів оцінки. При цьому, на основі його результатів не лише вимірюються рівні знань учнів, але й встановлюються причини відхилень, а також прогнозується подальший розвиток і розробляються конкретні заходи для корегування та подальшого управління освітнім процесом. Лише при наявності усіх цих параметрів діагностика може вважатися моніторингом.

Охарактеризовано форми і методи моніторингу якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції. Моніторинг якості навчання проводиться у формі національного зовнішнього (на основі стандартизованого тестування) і внутрішнього (письмова, усна, практична форми) оцінювання на трьох рівнях – навчального закладу, регіону, державному.

7. Особливістю національного оцінювання навчальних досягнень учнів у Франції є діагностичне оцінювання, яке, на відміну від інших країн, проводиться на початку навчального року на визначених етапах шкільного навчання, що дає можливість визначити рівень знань учнів, з якими вчителі будуть працювати на цьому етапі і скорегувати педагогічний процес відповідно до поставлених завдань; виведення середнього балу успішності; статистичний підхід у висвітленні інформації.

Характерним для моніторингу якості навчання у Франції є широке висвітлення інформації про результати проведеного оцінювання і широке обговорення цієї інформації, проведення по кожному нововведенню дискусій щодо сучасних вимог, спрямування завдань з оцінювання успішності на практичну підготовку до життя.

Основними пріоритетними складовими освітньої політики кінця ХХ століття у Франції стали: підвищення об'єктивності оцінки досягнень учнів; розробка єдиних вимог, програм та завдань з проведення державного оцінювання; пошук нових технологій моніторингу якості навчання в контексті створення єдиного європейського простору, що супроводжувалося проведенням широких дискусій з кожної інновації; підвищення якості навчання відповідно до сучасних вимог суспільства, чим передбачено реалізацію компетентісного підходу.

8. Основними елементами позитивного досвіду Франції проведення моніторингу якості навчання, які доцільно адаптувати, конструювати та використати в школах України, є: запровадження трирівневого моніторингу якості навчання (внутрішнього, зовнішнього національного та міжнародного); організація не періодичного, а постійного моніторингу якості навчання учнів загальноосвітніх шкіл; проведення діагностичного оцінювання на початку навчального року на основних ступенях шкільного навчання; використання новітніх технологій оцінювання; відкритість результатів для отримання інформації про якість освіти; реалізація

компетентнісного підходу на всі ланки освіти (середня, вища професійна); підвищення мотивації учнів до вивчення предметів, які не внесені в реєстр обов'язкових для тестування, з метою підняття загальнонаукового рівня випускників загальноосвітніх шкіл; участь у міжнародних порівняльних дослідженнях, програмах оцінювання якості освіти.

Розробка нових стратегій з упровадження моніторингу якості навчання в Україні повинна супроводжуватися усвідомленням зарубіжного досвіду, аналізом позитивного надбання в галузі оцінювання, зокрема Франції, створенням власних теорій та підходів до оцінювання навчальних досягнень через осмислення вітчизняних здобутків, їх модернізацію і приведення у відповідність до міжнародних вимог.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми моніторингу якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття. Перспективи подальших досліджень полягають у систематизації технологій моніторингу навчальних досягнень учнів у контексті болонських угод, обґрунтуванні психологічних механізмів адаптації школярів до навчання і контролю його результатів, а також у вивченні особливості оцінювання навчальних досягнень учнів за окремими циклами навчальних дисциплін. Актуальними залишаються питання реформування системи освітнього моніторингу за останнє десятиріччя, наступність моніторингу середньої та вищої освіти в контексті компетентнісного підходу.

Основні положення дисертації викладені в таких публікаціях:

Статті у наукових фахових виданнях

1. Пермякова О. Г. Проведення діагностичного оцінювання в навчальних закладах Франції / О. Г. Пермякова // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2002. – № 3. – С. 139–143.
2. Пермякова О. Г. Нормативне та формативне оцінювання знань учнів у Франції / О. Г. Пермякова // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2002. – № 10. – С. 131–135.
3. Пермякова О. Г. Проблема вимірювання знань учнів у Франції / О. Г. Пермякова // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2003. – № 4. – С. 128–132.
4. Пермякова О. . Проведення оцінювання знань учнів в загальноосвітніх закладах Франції та висвітлення результатів оцінювання на національному рівні / О. Г. Пермякова // Педагогічні шляхи реалізації загальноєвропейських цінностей у системі освіти України : зб. наук. праць / [за заг. ред. Г. Є. Гребенюка] ; М-во метод. кабінету навч. закладів мистецтва та культури. – Харків, 2005. – С. 185–191.
5. Пермякова О. Г. Моніторинг в освіті як засіб прогнозування педагогічної діяльності /

О. Г. Пермякова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / [наук. ред. Г. Г. Філіпчук]. – Чернівці, 2005. – Вип. 224 : Педагогіка та психологія. – С. 123–126.

6. Пермякова О. Г. Моніторинг якості освіти Франції в контексті міжнародних досліджень / О. Г. Пермякова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія : зб. статей / [ред. кол.: О. В. Глузман, М. Я. Ігнатенко та ін.]. – Ялта, 2005. – Вип. 8, ч. 1. – С. 245–250.

7. Пермякова О. Оцінювання успішності учнів початкових шкіл Франції / О. Пермякова // Вісник Львівського університету. Серія: Педагогічна / [заст. відп. ред. Д. Герцюк]. – Львів, 2005. – Вип. 20. – С. 131–137.

8. Пермякова О. Г. Моніторинг успішності учнів у початковій школі Франції / О. Г. Пермякова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія : зб. статей / [ред. кол.: О. В. Глузман, М. Я. Ігнатенко та ін.]. – Ялта, 2006. – Вип. 10, ч. 2. – С. 58–65.

9. Пермякова О. Г. Моніторинг успішності французьких учнів у навчальних закладах середньої освіти у зонах пріоритетного навчання / О. Г. Пермякова // Нова педагогічна думка : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / [гол. редкол. І. Пасічник]. – Рівне, 2007. – Спецвип. – С. 3–7.

10. Пермякова О. Г. Моніторинг якості навчання в загальноосвітніх закладах: досвід Франції / О. Г. Пермякова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2008. – № 4. – С. 125–135.

11. Пермякова О. Г. Проблема моніторингу в педагогічній освіті / О. Г. Пермякова // Наука і освіта : зб. наук. праць / [наук. ред. Л. К. Велитченко]. – Одеса, 2008. – № 3 (спецвип.). – С. 50–54.

Публікації в інших виданнях

12. Пермякова О. Г. Педагогічний моніторинг як складова державної програми в галузі прогнозування системи освіти / О. Г. Пермякова // Науковий потенціал світу 2004 : міжнар. наук.-практ. конф., 1-15 лист. 2004р. : зб. матеріалів. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 42 – С. 35–37.

13. Пермякова О. Г. Моніторинг якості навчання загальноосвітніх закладів Франції у контексті формування єдиного європейського освітнього простору / О. Г. Пермякова // Освіта як фактор забезпечення стабільності сучасного суспільства : міжнар. наук.-теор. конф., 26 бер. 2004 р. : зб. матеріалів. – Тернопіль, 2004. – С. 171–173.

АНОТАЦІЇ

Пермякова О. Г. Моніторинг якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01. – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2010.

Дисертаційне дослідження присвячено історико-педагогічному аналізу моніторингу якості

навчання у загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття.

У дисертації з'ясовано сутність моніторингу якості навчання, проаналізовано теоретичні концепції французьких науковців щодо оцінювання знань учнів у контексті досимологічних досліджень, висвітлено тенденції історичного розвитку системи оцінювання знань учнів у Франції; охарактеризовано форми організації моніторингу та проаналізовано особливості національного зовнішнього оцінювання в цій країні.

Виокремлено прогресивні ідеї французького досвіду досліджуваного періоду з проведення моніторингу якості навчання, придатні для їх можливої рецепції Україною.

Ключові слова: моніторинг якості навчання, контроль, оцінювання, рівень освіти, загальноосвітні заклади Франції.

Пермякова О. Г. Мониторинг качества обучения в общеобразовательных учреждениях Франции во второй половине ХХ столетия. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01. – общая педагогика и история педагогики. – Тернопольський педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2010.

Диссертационное исследование посвящено историко-педагогическому анализу проблемы мониторинга качества обучения в общеобразовательных учреждениях Франции во второй половине ХХ столетия.

В диссертации определена сущность мониторинга качества обучения; проанализованы теоретические концепции французских учёных оценивания знаний учеников в контексте досимологических исследований; отражены тенденции исторического развития системы оценивания знаний учеников во Франции; охарактеризованы формы организации мониторинга и проанализованы особенности национального внешнего оценивания в этой стране.

Выделены прогрессивные идеи в области проведения мониторинга качества обучения во Франции во второй половине ХХ века, которые возможны для рецепции Украиной.

Ключевые слова: мониторинг качества обучения, контроль, оценивание, уровень образования, общеобразовательные учреждения Франции.

Permiakova O.H. Monitoring for the Quality of Instruction in Secondary Schools of France of the Second Half of the 20th Century. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences, Speciality 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy. – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. – Ternopil, 2010.

The dissertation research deals with the historical and pedagogical analysis of monitoring for the

quality of instruction in secondary schools of France of the second half of the 20th century.

In the thesis there has been clarified the essence of monitoring for the quality of instruction, analyzed the theoretical concepts of French scientists as regards pupils' knowledge evaluation in the context of docimologic researches, elucidated the tendencies of the historic development of the pupils' knowledge evaluation system in France.

In the course of investigation it has been ascertained that the word "monitoring" in French is a loanword and was hardly ever used in the French pedagogical science before the beginning of the XXI century. The term "monitoring" in French pedagogy is identified with such concepts as "evaluation" (évaluation) and "continued control" (côntrole continu).

The research reveals the contents and forms of organizing monitoring in the French secondary education system. Monitoring for the quality of instruction is carried out in all educational establishments of the country in the form of inner and outer evaluation.

There have been elucidated the essential qualities of monitoring for the quality of instruction in France: control over the pupils' knowledge level and acquiring competencies determined by the curricula; carrying out of outer evaluation on the main instruction stages – CE, CM 2 ((primary school), 6th grade enrollment (college, the age of 14), lyceum graduation (Terminale, the national certificate of secondary education examination – baccalauréat, BAC).

There have been distinguished the main approaches towards the conducting of pupils' knowledge evaluation: the need for the national level of determining the quality of instruction (pupils' progress in studies), public access to exams' results and their discussions.

The positive aspects of the monitoring system development and formation have also been considered: striving for the increase in the objectivity of pupils' academic achievements; working out of the unified standards, programmes, tasks as to the carrying out of the state evaluation; holding wide discussions concerning every innovation.

There have been analyzed the peculiarities of carrying out the nation-wide outer evaluation in France; characterized the state policy in reference to the increase of the level of education in the priority instruction zones; made clear the leading tendencies of the monitoring researches development both on the national and international levels according to the state education policy of France.

The results of the research have given grounds to state that one of the important aspects of carrying out monitoring for the quality of instruction is the issue of the technology of monitoring (means and methods of control over education material acquisition). It has been established that the most effective means of control is testing.

One can refer the following main tendencies of the education development to the period investigated: creation of the normative and legislative bases with a view to carry out recurrent pupils' knowledge control in accordance with the unified requirements (agreed upon standards); directing the

schools' staff work to the person-oriented approach of instruction; differentiation and individualization of instruction; creation of the personal system of assistance to pupils (PPAP) and (ARTE), networks of school progress in studies (RASED); establishment of priority instruction zones (ZEP); compulsory continuing education; introduction of monitoring for the quality of instruction at all stages and levels (local, regional, national) in order to ensure quality education in the country.

There has been cleared up the process of the becoming of monitoring researches in the European educational system; described the contents of international comparative researches of the pupils' quality knowledge level of Europe and France in the second half of the 20th century.

There have been distinguished some progressive ideas of the French experience (of the period investigated) concerning monitoring for the quality of instruction to be possibly used in Ukraine.

Key words: monitoring for the quality of instruction, control, evaluation, the level of education, secondary schools of France.